

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapestben.

<p>Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben. Megkapja e lapot minden kath. nép- oktatási intézet egy példányban ingyen. Előfizetési ár: egész évre kor. 6 —. Kéziratokat nem küldünk vissza.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST, Szentkirályi-utca 28b. sz. a. (SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)</p>	<p>A hirdetések árszabálya: A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő. Egyéb hirdetésekénél: egész oldal ... kor. 32. — negyed oldal ... kor. 8. — fél oldal ... » 16. — nyolcad oldal » 4. — A díjak előre beküldendőek a Szent-István-Társulathoz.</p>
--	--	--

A kath. iskolák létjoga.

(Dr. Szentgyörgyi Jordán Károly elnöki megnyitó beszéde, melyet a magyarországi kath. tanítók Országos Bizottságának aug. 26-iki ülésén mondott a Szent-István-Társulat dísztermében.)

Tekintetes Országos Bizottság! Mélyen tisztelt Uraim! Elnémult az a kenetteljes ajak, melynek minden szava, kihült az a meleg szív, melynek minden dobbanása, kialudt az a lángelme, melynek minden gondolata az önökre volt elsősorban, mélyen tisztelt Uraim!

Intett az Úr és Steinberger Ferenc, az Országos Bizottság érdeműs elnöke, akinek áldott emlékét nemcsak mi, de meg vagyok győződve, a magyar keresztény neveléstörténelem is hálás kegyelettel fogja megőrizni az utókor számára, visszaadta nemes lelkét Teremtőjének, elköltöztött az örökkévalóság honába! Elköltöztött ahhoz, aki immár az ő nagy jutalma, az Úr Jézus Krisztushoz, kinek főnséges képét annyi gyönyörűséggel, oly mesteri kezzel rajzolta meg és tárta például azok elé a magyar katolikus tanítók elé, akikért annyit küzdött, fáradt, dolgozott élte utolsó lehelleiteig!

Örökéből itt e hely, melyet most esekélyiséggem foglal el, nekem jutott osztályrészül, minden gondjával és nemes föladatával. Hogyan leszek képes azt méltán betölteni, nem tudom. Csak azt tudom, hogy aki Istenben bíz, az nem csalatkozik!

Es én bizom tebenned, oh Uram! akinek tudta és akarata nélkül semmi sem történik a világon! Remélem szent fölségedtől, hogy nem hagyod megszegyenülni a te szolgádat, nem fogsz elhagyni engemet! — Hiszem, erősen hiszem, hogy amikor a boldogult elődöm megdermedt kezéből kiesett munka fonalat, aranyimisé biboros-hercegprímásunk kitüntető bizalma, magas parancsa folytán fölvettem és a keresztény nevelés szent ügyéhez méltó komolysággal, benső ihlettel és szilárd elhatározással tovább fűzöm: te jóságos

Istenem, nem fogod megvonni tőlem a te hatalmas, a te segítő, áldó kezedet!

E boldogító hitben, erős reményben — szeretettel köszöntöm immár a tekintetes Országos Bizottságot, tisztelettel kérvén, fogadja szívesen ama határozott kijelentésemet, hogy abból a munkából, amelyet szent Egyházunk dícsőségére, edes hazánk haladásának és fejlődésének előmozdítására elvállaltunk és mindnyájan a legőszintebben teljesítünk, tehetségem szerint mindig önzetlenül, hiven, becsületesen, férfiúhoz illő módon fogom kivenni részemet!

Csak azt óhajtom, Uraim! hogy e munkánkban ne tevésszük szemünk elől soha e Bizottság nagynevű szervezőjének, báró Hornig Károly püspök ur O excellenciájának megadott irányító jelszavát: *Isten, király, haza!*

Ez a jelszó, ez legyen a mi vezéresillagunk, mely hatalmas tündöklésével bevilágosítsa azt az utat, amelyen magasztos célunk eléréseért és diadabra juttatásáért fáradozunk; — mely bájos fényével fenn hirdesse, hogy mi, kik a kereszt jeleben végezzük a népnevelés és oktatás nagy munkáját, egyben drága hazánk legszentebb ügyét, a magyar nemzeti kultúra haladását is a legnemesebb és a legbiztosabb módon szolgáljuk; — mely ragyogásának ellenállhatatlan kedvességével mindenkinek szemébe tüntesse e munka legbecesebb eredményét; azt az őszinte vallásosságot, azt az odaadó királyhűséget, azt a mélyeséges és kiapadhatatlan lángoló hazaszereget, ami a keresztény szellemben nevelt honpolgár szívének minden dobbanásában, akaratának minden törekvésében oly igazán, oly szépen, oly hiven megnyilatkozik!

Es óhajtom, Uraim! töltsön el bennünket, mindnyájunkat az a sziklaszilárd meggyőződés, hogy mi csak addig vagyunk és leszünk erősek, munkánk csak addig lesz sikeres és tiszteletet keltő, míg egy szellem lelkesíti mindazokat, kik e munkában résztvenni hivatva, míg egytől-egyig át vagyunk hatva attól az igazságtól: hogy a keresztény magyar népiskola nemcsak amolyan elavult,

osdi intézménye a nemzeti népoktatásnak, hanem igems, egy olyan áldása, oly szükséges tényezője hazánk kulturájának, amelyet nélkülözni nem lehet, amelyet épen ezen áldásos voltánál és szükségességénél fogva a magyar nemzet állami érdekeit valósággal megkövetelnek!

Én azt hiszem, Uraim! hogy a keresztény magyar népiskolának okosan és elfogulatlanul ellensége nem is lehet senki sem! Hiszen ez az az iskola, mely az igaz tanszabadság lényének megfelelően mindig tiszteletben tartotta a szülők természetes jogát és kötelességet a gyermeknevelés körül. Ez az az iskola, mely a társadalom, a nemzet, a haza érdekeit mindig figyelembe vette; mely a gondjaira bízott gyermekeket, a szülők legdrágább és legfelfertettebb kincsét, a haza leendő polgárát, a boldogulásához szükséges és hasznos ismeretek mellett aggályos lelkiismeretességgel mindig csak a jóra, szépre, nemesre, a tisztességre, becsületességre, erényességre, hazafiságra tanította! — És ami fő, megtanította arra, ami nélkül az ember el nem lehet, amiben befoglaltatik a polgári és közgazdasági jólét egész theoriája; megtanította imádkozni és dolgozni! — Dolgozni szorgalommal, kitartással, hűséggel, becsülettel a saját javáért, a család, a társadalom, a nemzet boldogulásáért; — és imádkozni bizalommal, hittel, reménnyel, Isten akaratán való megnyugvással önmagáért, szülőiért, testvéreiért, elődjaiért, királyáért, hazájáért, sőt meg ellenségeiért is!

Vedd szét, ha van lelked hozzá, vedd szét a gyermek imara külsőt kezeit és széttepted vele ártatlan szíve leggyöngédebb, legnemesebb érzelmét; és megfosztottad a legszentebb ideáltól s attól a nagy lelkierőtől, mely csak az Istentől származik, mely csak a hitből fakad, melyre az élet küzdelmében, a megpróbáltatások nehéz óráiban mindenkinek minden lépten-nyomon oly nagy szüksége van!

És aztán nézd, ha tudod nézni, annak az Isten nélkül, Krisztus nélkül, hit nélkül, lelkiismeret nélkül felnőtt polgárnak a boldogtalan vergődését! Nézd, mire fajul el benne a legtisztább hazaszeretet, minő törekvésekben pusztul el a magyar nemzet ősi ereje! Mert nincs előtte semmi szent, csak önmagát nézi, önmagát szereti. Önzésért kell a kincs, a vagyon, az élvezet neki. Nappal ezért fárad, éjjel errei álmodik. Ezért mindenre képes: képes cserbenhagyni az igazságot, megbuktatni a legszentebb ügyet. És képes szétteperni a legerősebb köteleket: elhagyni a családot, a szülőföldet, a hazát! És képes feldőnteni, letiporni minden korlátot, minden gátot s ha kell, képes gyilkolni, rabolni, a más jogos tulajdonát erőszakkal is megtámadni! Ah, sötét kép ez nagyon; forduljunk el tőle, nem folytatom tovább.

Azt mondtam előbb, hogy a keresztény magyar népiskolának ellensége nem lehet senki sem. És most azt mondom: Uraim! ne áltassuk magunkat; mert *van egy ellenséges áramlat, van egy*

modern harc, mely Egyházunk nevelőjogát már nemcsak korlátozni, de azt egyenesen megsemmisíteni törekszik! Aki látni akar, láthatja. Ott a szomorú példa Franciaországban! És láthatja, hogy e harc intézői a gyöngébbek megtevesztéseért a liberalizmus, humanizmus, sőt a hazafiság alá is rejtőzve mint hirdetik tudós nagyképekkel, hogy a hitvallásos iskolák nem képesek a kor színvonalára emelkedni, nem képesek a nemzeti fejlődés modern igényeit kielégíteni.

Igy mondják, ezt hirdetik. Csakhogy amit mondanak és hirdetnek, azt bebizonyítani nem lesznek képesek soha! Mert a keresztény népiskola, mely a vallásosság és hazafiság melegsége, amint mindig kielégítette, úgy a huszadik században is ki forja elégíteni a nemzeti nevelés bármely időszere és jogosult igényeit!

Ne higgye különben senki, hogy a vallástalan nevelés demagógjainak törekvéseit a közjó vezérli. Nem! Az ő törekvésük valójában az isteni tekintely ellen irányul, hogy azt ledöntvén, romjai alá temethessék majd a keresztény nemzeteknek főmállását biztosító legkiválóbb erényeket: a nemzeti hagyományok kegyeletes őrzését és ápolását, — a szabadság, az igazság, a rend, a bekeszeretet, — a törvenytiszteletet, a felsőbbség iránt való lojális engedelmisséget!

Uraim, mentsen meg minket az Isten attól, hogy hazánk köznevelésének intézésében valaha ez a törekvés érvényesüljön! — Európa földjén alig van még egy nemzet, melynek államisága oly mélyen gyökerezik a kereszténység talajába, mint a magyar! *Szabadságunk, alkotmányunk, törvényeink biztosítékai, nemzeti születésünk és megújulásunk — egész nemzeti életünk minden éltető ereje, minden dicsősége, hűsége a keresztény hit talajából fakadtak, fejlődtek vagy alakultak!* — S épen azért, aki nemzetünk ezeréves életfáját kitepne durva kezével a kereszténység talajából, hogy oda ültesse a Krisztus nélkül való világ sivár pusztájára, az egyenesen, az tudva és akarva e nemzet életére tör; mert gonosz tetteinek a természet rendje szerint más következménye, mondhatnám bűnhődése, nincs és nem lehet, csak a pusztulás!

Ne mondja senki, hogy túlozok. Nagy államférfiak, elismert tudósok, katolikusok, úgy mint protestánsok egyértelműen vallják, hogy a hitvallásos iskolák megszüntetésével legtöbbit az állam szenved s aki erre törekszik, az az állam sirját ássa meg!

Van hát okunk elég, hogy féltjük iskoláinkat; hogy fönntartásukért mindent, de mindent megtegyünk! Keresztények vagyunk s hozzá még magyarok! Aggódó gondosságunk alapja más nem lehet, mint hitünkbeli eredő, romlatlan magyar hazafiságunk! Lássá ezt mindenki; tisztelettel lássa még ellenségünk is; lássa, hogy minden tettünk az önzetlen hazafi legnemesebb lelkesedéséből fakad!

Haynald Lajos, kalocsai érsek, az első köz-

oktatási törvény tárgyalásakor mondott beszédében hangsúlyozta, hogy: «A vallás legjobb szövetségese az államnak. A vallás kötelességévé teszi a polgárnak az állam törvénye előtt való meghajlást. Az államnak tehát az Egyházat, mint hű szövetségést tiszteletben kell tartani.» — Schülze Lajos protestáns theologiai tanár pedig 1874-ben a nürnbergi lutheránus értekezleten így szólt: «A pántheisztikus és materialisztikus hitelenségnek a főnálló jogrend ellen harcoló és a szociáldemokráciában kiesücsösödő világnézetével szemben az állami törvények szükségese és hasznosak. Amde ezek csak a nyilvánosan felszínre kerülő törvényszegésekkel szemben alkalmazhatók, a színek rejtett értelmét azonban sem el nem nyomhatják, sem meg nem javíthatják. Ez ellen egyedül az Isten egyházában működő Szentlélek segíthet!»

És úgy is van! A legerősebb földi hatalom se áltassa magát azzal, hogy ily munkát vallás nélkül teljesíthet. Sőt minél élénkebbek és kiterjedtebbek lesznek a társadalmi mozgalmak, annál kevésbé lesz képes kormányozni a fölzigatott emberiséget! Igen, igen! Ehhez magasabb hatalom kell, mint a földnek hatalmai! ehhez a földi életnél messzebb terjedő látókör kell; ehhez Isten kell és örökkévalóság!

S ha hozzáveszem még báró Eötvös József szavait, aki az 1868-ik évi közoktatásügyi törvényjavaslat tárgyalását e szavakkal zárta be: «Magyarország pedig sohasem fog megfelekedezni arról, hogy a legvallásosabb ember a legjobb polgár!» Akkor, Uraim! akkor kétségtelen immár, hogy a mi ügyünk a leghazafiasabb ügy, amelynek már csakugyan nem lehet ellensége senki sem, amely már méltánylást és elismerést mégis csak megérdemel. Melyről ha egyszer meg vagyunk győződve, miért huzodnánk hát vissza, mintha nem volna jó lelkiismeretünk, mintha valami nemzet vagy hazaellenes, mintha valami tiltott dologban munkálkodnánk! Nem, nekünk nincs szükségünk arra, hogy magunkat lealacsonyítsuk oda, hogy a hazugság, a esalás játékát űzzük, azt a játékot, melyet magunkban elítélünk, de azért külsőleg mégis tovább folytatjuk!

Azt hiszem, nem volt fölösleges, hogy ezt kimondtam s e nagy szellemek igazságait földézetem akkor, mikor hazánk népoktatási ügye újabb szervezés előtt áll és talán hónapok, talán csak hetek választanak el a népoktatási törvény nagyobb reformjától, melynek szükségességét mi is elismerjük, sőt szorgalmazzuk is, mert nem tagadható, hogy hazánk népoktatásának bizony van hiánya elég; — de amely hiányokat egyetértéssel, jóakarattal, méltányossággal, hazafitii lelkesedéssel, gondossággal és áldozatkészséggel lehet pótolni, mind!

Egyik hiány például, hogy még mindig nincs elég iskola, elég jó iskola s a nemzet egy igen nagy rétege még mindig nem részesül a neki megfelelő nevelés és oktatás áldásában! — Felő az iskolakötelezettség gúnyjára enélkül, neki

megy az életnek enélkül, ahol aztán természetesen és elsősorban a saját neveltelensége és tudatlansága veri meg!

A keresztény kor régebbi idejében az iskola alapítása és fönntartása az Egyház és a felebaráti szeretét ügye volt; mert akkor az ifjúság nevelése és tanítása lelkiismeretbeli dolognak tartott. És az Egyház e téren — ezt senki sem tagadhatja, hiszen a történelem könyvéből kitépni és az emberek szívéből kitörülni nem lehet — az Egyház, aszerint, amint az idő és hely megengedé, mindig meg is tette a magáét; a keresztény szeretetet pedig sokszor valóságos esodákat művelt!

Ma azonban sok minden megváltozott! — A hitte sok ember szívéből elköltözött a szeretet. Népünk elszegényedett, birtokos uraink legtöbbször kiszorult apáinak örökéből s az Egyház anyagi ereje a fokozódott igények és terhek miatt szintén apadóban van! — Ily körülmények között misem természetesebb tehát, minthogy maga az állam gondoskodjék ama szükséges eszközök előteremtéséről, melyet az iskola mellett megkövetel.

De ez nem azt jelenti, hogy most már monopolizálja az állam az iskolát, az oktatást, a nevelést! Nem! Ez nem az állam föladata, ez nem az ő jogköréhez tartozik! Vagy, hogy báró Eötvös József szavaival fejezzem ki magamat: «Az nem lehet praktikus, hogy egyedül az állam bírjon jogokkal a népnevelés terén; mert ez az alkotmányos állammak elvével össze nem fér!» Én azt mondom: Akarja-e az állam, hogy népe művelődjék? Hogyne akarná! Nos, akkor támogasson minden jogos iskolafönntartót; siessen segítségére az Egyháznak, ennek a nagy nevelőintézetnek, melyet maga az Isten adott az emberiségnek s mely egyedül nyugtatja meg a szülők lelkiismeretét és szeretetét, egyedül tud igazi nevelést biztosítani az ifjúságnak, egyedül nevelőtörvénytisztelő, munkás, életképes nemzedéket az államnak, a hazának! Siessen segítségére — hogy minél előbb minél több jó iskolában, a haza legszelebb zugában is terjesztessék a magyar nemzeti műveltség!

És ezt tegye nyíltan, őszintén! Mitse hallgasson azokra a bizonyos szabadelvűekre, akik fölpanaszolják, hogy a közkinestár terhére a felekezeti iskolák is dotáltak. Nézzen inkább Angliára, hol az 1876-iki és 1897-iki törvények értelmében az államségélyt az úgynevezett szabad felekezeti iskolákra is kiterjesztették és pedig minden jogesorbitás nélkül, jól tudván, hogy ezek is a hazát szolgálják, hogy az ezekben járó gyermekek is a haza gyermekei, hogy az azokra fordított segély is a haza polgárainak zsebéből való!

Aztán mondja ki egész határozottan, hogy a hazai népoktatás egész szervezetét a pozitív keresztény hit igazságaira kívánja fektetni; mert a tapasztalat bizonyossága szerint ez és csakis ez biztosítja a pozitív nemzeti nevelést. És mondja ki, hogy hazánkban csakis ez a nemzeti nevelés

érvényesülhet; itt minden iskola csak azt terjesztheti, hogy teljesüljön a költő óhaja: «Legyen ember minden ember és magyar, kit e föld tart és egével betakar!»

És ebben ne legyen aztán semmi elnézés! Itt érvényesüljön az állam szigora a maga teljes intenzivitásában; erélyt és ennek üdvös hatását mutassa meg és éreztesse a maga vaskövetkezettségével! Tudja meg mindenki, hogy kigyót nem melegenget anyai kebelén!

S ha ez így lesz — és miért ne lenne így? Ha a népoktatás legnagyobb szükségletéről, az anyagi eszközről gondoskodva lesz, ha törvény fogja majd megjelölni a népoktatás szükségletének ellátására szolgáló forrást, meg pedig olyan forrást, mely ki nem apad, mely mindenkor alkalmas lesz a fölmerülő igények kielégítésére és ha még magyalkúságával a törvény egyik paragrafusa a tankötelességet is ideálissá tenné azzal, hogy anyagi támogatásával elűntetné azokat a természetes okokat is, melyek miatt sok tanköteles gyermek ennek eleget nem tehet, akkor, akkor Úraim! szinte előttünk áll már a rég óhajtott örvendetes fejlődésnek és haladásnak gyönyörűsége kepe!

Látom már, mint tűnök el gyors egymásutánban azok a rég kiszolgált szerény, rozszant hajlékok, melyekben ősapánk tanultak egykoron, melyek némely helyen századokon át valának egy egész vidék kulturájának egyedüli tűzhelyei. De látom mindjárt a nagyszerű megújodást is; látom, mint nőnek ki a földből, mintegy varázstücskölésre, azoka — nem mondom, hogy palotaszzerű, hiszen ez nem épen szükséges — de azok az egészszerűek és a pedagógia minden modern igényének megfelelő takaros épületek, az a száz meg száz új iskola, amelyek hivatva lesznek immár pótolni minden iskola hiányt!

És mikor látom még az ezer és ezer tanteremnek igazán pompás, célszerű, új felszerelését is, és mikor látom, hogy a szülők minden kényszer nélkül mily szívesen, mily benső vágyódással küldik gyermekeiket ezekbe az iskolákba, amelyek mintha csak a szívükből szakadtak volna ki, amelyekben már nemcsak arról történik gondoskodás, hogy a növendékek hittanításban is részesüljenek, de ahol az egész oktatást vallásos szellem hatja át, hogy a gyermek az ő szüleinek hitében éljen, fejlődjen és erősödjön, hogy nem valami szintelen ember, hanem becsületos, igaz, jellemes, jó hazafi váljon belőle, akkor, akkor, Úraim, én meg nem állhatom, hogy föl ne kiáltssak örömben és így ne szóljak: Nézzétek, ezt mind a magyar törvényhozás hazafias, okos, bölcs intézkedése hozta létre, ezt mind a mi édes hazánk gondosságának köszönhetjük.

Beszélhetnék még a mi magyar katolikus tanítói karunkról is, erről a tiszteletreméltó nagy testületről, amelynek sorában nem egy-kettőre, de akárhánynya mutathatnak mint olyanokra, akik 30—40 éven át, akik egy egész életen át kiapadhatatlan lelkesedéssel szolgálták és szolgálják a

magyar kulturát: — akik büszkék arra, hogy egész községeket magyarra tettek nemcsak nyelvben, de szívében, érzelmében, gondolkodásában is; akik mindannyian ama magasztos cél felé törekedve küzdenek, hogy nagyvá, boldoggá tegyék e hont, a szép hazát. — szoval: akiknek önfeláldozó munkájában valóban érvényesül a nemzetnek a népneveléshez fűzött minden kívánsága, minden óhajta, minden reménysége!

Mit mondjak ezekről a hitvallásos, ezekről az ideális, ezekről az igazi néptanítókról, akiket el nem cserélnék semmiért! — Elmondom, amit pedig szeretném, ha nem kellene elmondanom; elmondom, hogy ezek a tanítók oly esekély díjazásért teljesítenek ily becses és hazafias szolgálatot, ami igazán szégyenletes, ami miatt el kellene pirulnunk. — De elmondom azt is, hogy jóllehet nemzeti kulturánk még mindig nem a 4—5000 állami, hanem 24—25.000 felekezeti tanító vállán nyugszik, ez a 24.000 népnevelő ezért az ő fontos és nélkülözhetetlen munkájáért az állam részéről sem az anyagi támogatásban, sem az erkölcsi elismerésben kellő és méltó jutalmat nem nyer és nem talál! — Legyen elég uraim! ha csak arra a megkülönböztető fizetésre és nyugdíjra mutatok, ami nem esodálom, ha oly sok fájó érzést, oly sok keserű panaszt kelt föl hazánk felekezeti tanítóiban!

A népoktatási törvényjavaslatnak ide vonatkozó házai méltán aggodalomba ejthetnek minden igaz magyar kulturpolitikust. A tanítónak egyik legbecsesebb lelkitulajdona a hivatásszeretet, a lelkesedés, amit apolni és fokozni kell; mert ez sok mindent pótolhat az iskolában, de ezt nem pótolja semmi sem. És ezt az ősi örökséget, ezt a legerősebb fegyvert magyar tanítóságunknak, ezt feltem én, hogy veszendőbe megy amiatt a sok mellőzés és méltánytalan elbánás miatt, ami az állami és nem állami megkülönböztetés folytán tanügyi szervezetünkben minduntalan fölmerül, főleg azoknál a kérdéseknél, amely kérdések a tanítói tekintélynek legvitalisabb és legérzékenyebb kérdesei!

Mi, uraim, a mi tanítóképzőinkben, amelyekhez egyházunknak még nevelői küldetésénél fogva teljes jogunk van, amelyekhez szilárdan ragaszkodunk, már csak azért is, mert mint boldogult elődöm mondá: «A népiskola sorsa a tanítóképző intézetekben dől el. Amilyen szellemet itt szívnak magukba a jelöltek, olyant fognak a népiskolák ezreibe is átültetni!» — mi tanítóképzőinkben, amelyekben az állam jogos és méltányos érdekei a megfelelő formában és módon mindig kielégítést nyertek és nyerhetnek, aminek ellenőrzésétől sohasem idegenkedtünk, aminthogy a helyes, szakszerű felügyelettel sem félünk: — mi, mondom, tanítóképzőinkben tökéletes, hazafias hivatásukért lelkesedni tudó — hogy úgy mondjam — valóságos tanítójellemeket neveltünk és nevelünk: — olyanokat, aminőket óhajtunk minden hazai népiskola számára!

És azért méltán hangsúlyozhatjuk, hogy

egyenlő értéku tanítói képesítés és egyenlő munka mellett, egyenlő elbánást kérünk és kívánunk minden hazai néptanító részére úgy az anyagi, mint az erkölcsi téren! S ha ezt nemcsak udvarias szölamok, hanem végrehajthatatlan törvény-paragrafusok, hanem tettek, igazi tettek fogják hirdetni, akkor, akkor Uraim, a magyar nemzeti állam kiépítésén az egész vonalon egy anyagi gondoktól ment, egy megelégedett, egy munkája minden mozzanatában hazafias önérzettel dolgozó tanítóság fog fáradni híven és rendületlenül!

Mi pedig addig is, míg nemzeti népoktatásunknak ez a soká el nem maradható korszaka bekövetkezik, nem esüggedve, hanem vállat-vállhoz vetve, egyesült erővel dolgozzunk a magyar katolikus iskolaügyi fölvirágozásáért! Hogy népiskolánk igazi népiskolák legyenek; hogy a tanítóképzőinkből kikerült ifjak művelt, hivatásuknak megfelelő, olyan tanítók legyenek, akik nemcsak az iskolában, de azon kívül is akarva és tudva töltsek be a magyar népnevelő hivatását!

És akkor majd be fogják látni még ellensegeink is, hogy a kath. iskolák nem elavult, ősi intézményei a nemzeti kulturának, a kath. tanítók nem kegyelemből megtört alakjai a magyar társadalomnak, hanem igenis: amint iskolánk igazi kohói a valódi nemzeti művelődésnek, ép úgy az azokban működő tanítók a szó legnemesebb értelmében vett nevelői a magyar nemzetnek!

Ezért gyűlünk ma is egybe, Uraim! — Igen, itt vagyunk: mert élünk és élni akarunk! Mert szilárd a meggyőződésünk, hogy a virágzó kath. népiskolákra s a buzgó és lelkes keresztény magyar tanítóságra edes magyar hazánknak ma nagyobb szüksége van, mint volt valaha!

Legyen áldás munkánkon az Úrtól, kinek szent nevében a gyűlést megnyitóm.

Föl, a nevelés munkájára!

(Szept. 1.)

A munka és nyugalom elve a nagy természetben úgy, mint az emberi társas életben egyaránt érvényesül.

A tanítás és nevelés fárasztó hivatásában is a munka és nyugalom szakát találjuk. Az üdülés, erőgyűjtés ideje im elmúlt és újra megkezdődik a gyermeki lelkek rendszeres művelése és a szívek céltudatos nemesítése.

Az emberi tapasztalat arra tanít, hogy minél tovább foglalkozunk egy dologgal, annál könnyebben végezzük teendőinket. A nevelő-tanításban mintha ellenkezőnek bizonyulna ezen élet-tapasztalat. Minél mélyebben hatolunk be a nevelés és tanítás nagy kérdéseibe, minél lelkismeretesebben akarjuk hivatásunk köteleit teljesíteni, minél jobban átlátjuk és átérezzük az emberképzés fölséges munkáját, annál nehezebbnek tűnik föl, annál nagyobb aggodalommal

vagyunk eltelve az erkölcsi felelősség tudatától, annál mélyebben kell, hogy érezzük jelentőségét annak, hogy embertársainkat *nevelnünk és tanítanunk* kell.

Nevelünk és tanítunk. Lehet-e szebb, nemesebb hivatás ennél? Hisz az emberiség legnagyobb szellemei, a tudás és emberszeretet kiváló képviselői is ezt teszik és oly mértékben állanak az emberiség előtt megbecsülésben, amennyire szellemi előrehaladásában, vagy morális tökéletesülése előmozdításában részük van. Nagy föladata vállalkozunk eszerint mi is, amikor az emberi értelem fejlesztésének és az erkölcsös élet erősödésének munkáját végezzük. Ne mondja nekünk senki sem, hogy a *néptanító* munkája kiesinyes, hogy annak teljesítéséhez a tudásnak nem nagy mértékére van szükségünk, mert igenis fennem hirdetem és állítom, hogy a *tanító* munkája bármely tudományos pályá színvonalával egyenlő magasságban áll, ha azt nem sablonos, egy és ugyanazon módon, hanem magasabb szemponttól áthatva végezzük, ha e munkában nem külső látszatok után törekedünk, hanem ha a paedagogia haladó tudományának minden új vívmányát gyakorlati működésünkben értékesítjük és a nevelés-tanítás fontosságát nem a mindennapi ismeretek gépies megszerzésében véljük kimerítve, hanem, ha az emberi általános művelődés magasabb ideáljai vezérlelnek és tanítói eljárásunkban azon belső vonatkozások és ráhatások becsét is mérlegeljük, amelyekkel a lelki képességek rendszeres fejlődését és az érzelmi világot irányítani akarjuk. Nincs iskola, amelyben a tudásnak értékesebb kincseit nyujtanak, mint a *népiskola*. Van-e például az emberi művelődésre nézve fontosabb ismeret az *írás-olvasásnál*. Bizony nincs, ennél nagyobb, fontosabbat senki sehol sem fog megtanulni. Nem jó szolgálatot tesz a nemzeti művelődésnek az, aki nem a népiskolában keresi azt és helytelen fölfogásnak kell minősíteni azon véleményét, hogy nem a népiskola a nemzeti előrehaladásnak *sarkköve*. A népiskola a *nép* iskolája. Itt élesedik esze, fejlődik értelme, lelki tehetségei itt erősödnek. A *népiskola* azon fegyvertár, amelyben a modern kor követelte nagyobb szellemi szükséglettel és a mindenkire ölemsúlyként nehezede életküzdelmek legyürésére fölfegyverkezik. *«Többet észszel, mint erővel»*, ez a mai kor jelszava. Mai nap az ember fizikai ereje semmiivé válik, szellemi erejének alkotásai előtt. De a *népiskola* egyszersemind az a hely, ahol a *nép* erkölcsi érzülete finomodik és jellembeli ereje erősödik. A népiskolában vannak tehát a nemzet jövőjének biztosítékai, mert: *«Élvész a nép, mely tudomány nélkül való»*.

Ily nagy érzelmi és értelmi kincsek vannak tehát reánk *néptanító*okra bízva és ezek munkálására indulunk az új iskolaév megnyitásával. Fontosnak, nehéznek jeleztem föladatunkat, amint azt lelkismeretem sugallja és amint valóban az is, hogy így tudatára jöven életpályánk magasztosságának és átérezve működésünknek messzire

kiható következményeit: lelkesedés, hivatásszeretet, fokozott munkakedv: szállja meg szívünket és akaratunkat azon föladat teljesítéséhez, amelyek küszöbén állunk.

Azt mondják, mi magyarok könnyen lelkesedünk, de amilyen hamar hevülünk, éppen olyan gyorsan lehadj lelkesedésünk is. Ezen jellemzés vonatkozhatik a pillanatnyi benyomásszülte fölmúlásra, de nem azon lelkesedésre, amelyet a hivatásszeretet melege szül, mert, aki hivatását szereti, az lelkesedik is érte és e-kettőnek nemes gyümölcse a kötelesség hű teljesítése lesz. Legyen tehát hivatásszeretetünk és lelkesedésünk állandó! Hisz *újítóművek* vagyunk, ezt a pályát szabadon választottuk, ez adja még — bár soványan — a mindennapi kenyeret, ennek a hivatásnak miként való betöltése szerint fognak becsülni életünkben és az ezen szerzett érdemekből fogjuk az elismerés koszorúját sirhantunkra helyezni. Nem változathatjuk meg többé földi élet pályánkat, az isteni Gondviselés így rendelte. Nyugodjunk meg bölcs akaratában, ne elégedetlenkedjünk, hanem szeressük meg hivatásunkat, lelkesedjünk mindenert, ami körébe tartozik. Végezzük erős akaratú teendőinket és akkor, ami talán nehezünkre esett eddig, kedvesebbnek fog tűzönni és örömet is fog szerezni. Bizgalmunk fokozódik, mert fáradságunk jóleső eredményt látva, lelkünk fölemelkedik, hogy a nehéz, kellemetlen méltalott néptanítói pályát bearányozza az *idealizmus* sok keserűségét megédesítő varázsával.

Jóságos *Istenünk*, adj erőt, adj kitartást új munkánkhoz, hogy kötelességeinket a *Te* dicsőségére, *szeintgyháznak* és édes magyar *hazának* javára minél nagyobb sikerrel végezhessük!

Pozsony.

Mihalicska János.

A magyarországi kath. tanítók Országos Bizottságának közgyűlése.

A kath. tanítók Országos Bizottsága augusztus 26-án tartotta évi rendes közgyűlését a Szent-István-Társulat dísztermében. A gyűlést megelőzőleg szentgyörgyi dr. *Jordán* Károly apát nagy asszisztenciával szentmisét mondott a Jézus Szent Szíve templomban, melyen a bizottság tagjai nagy számmal vettek részt.

A népes közgyűlésen jelen voltak: gróf *Zichy* Aladár, szentgyörgyi dr. *Jordán* Károly apát, elnök, gróf *Zichy* T., *Andor* György esztergomi-egyh. főtanfelügyelő, *Kaposi* József, a Szent-István-Társulat igazgatója, *Ember* Károly lovag, v. elnök, *Dreisziiger* Ferenc titkár, dr. *Prohászka* Ottokár egyetemi tanár, dr. *Zelliger* Vilmos, oszentsége házi káplánja, *Döbrössy* Alajos főtanf. (Pécs), dr. *Bilinszky* Lajos (Nagyszében), *Dunay* Ferenc, báró *Jessenák* G. (Esztergom), *Guzszenitz* Vilmos (Esztergom), dr. *Karácsony* Imre (Pécs), *Haller* József (Győr), *Bodnár* Gáspár

(Szatmár), *Kenényffy* K. (Esztergom), *Győrffy* János igazgató, *Bertalan* Vince (Esztergom), *Tóth* Géza (Jászó), *Rohn* Nándor (Sopron), *Óreges* Kálmán (Győr), *Kisfaludy* Mihály (Környe), *Barabás* György (Sárvar), *Noroth* István (Baja), *Zelliger* Arnold (Pozsony), *Szokolay* István (Bussa), *Székely* Károly (Bpest), *Laszcsik* Gyula (Fehérm.), *Számborócsky* R. (N.-varad), *Bobory* János (Mór), *Szöke* Sándor (Eger), *Orsovsky* Gyula (Nyiregyháza), stb. stb. A zsúfolásig megtelt nagyteremben díszes hölgyközönség is meghallgatta a kiváló előadásokat.

Dr. *Jordán* Károly elnök 10 orakor nagyszabású beszéddel nyitotta meg az ülést.

A zajos elfjenzéssel fogadott elnöki megnyitó *Ember* Károly indítványára a tanítószág körében leendő terjesztés céljából külön lenyomatban is meg fog jelenni. Egyesek *Ember* indítványára táviratilag üdvözölték a bíboros hercegprímást, ki állandó kegyeivel halmozza el és támogatja a kath. Tanügyi Tanácsot nagy horderejű munkájában. Dr. *Bilinszky* Lajos indítványt ad be, mely az elnöki megnyitó szellemével azonos lévén, tárgytalan.

Elnök jelenti, hogy az Orsz. Bizottság nevében es költségére a nagyváradi egyházmegye egy tanító árváját, *Stéger* János 4-ik elemi iskolát végzett tanuló a váci tanítói házban helyezi el. Megemlékezik a jelentős *Csávolszky* József püspök és *Schulez* Imre tanácsstagok elhunytáról. A jelentések után *Bodnár* Gáspár mondotta el nagyszabású emlékbeszédét, az elhunyt egyházi elnök dr. *Steinberger* Ferenc fölött.

Dreisziiger Ferenc titkari jelentéséből megtudjuk, hogy az orsz. kath. tan. bizottság, illetőleg a Tanügyi Tanács nagy munkásságának eredményeképen a nagyméltóságú püspöki kar részéről helybenhagyattak a katolikus iskolák életét átalakító intézmények, melynek: a) a népiskolák, b) a tanítóképzők tanterve, c) a képzők vizsgálati szabályzata és d) a kath. iskolákban használható iskolakönyveket bíráló bizottság szervezete és szabályzata. Megemlékezik arról is, hogy most van 10 éves fordulója annak, hogy az orsz. bizottság megalakult és hasznos munkálkodását eredményesen folytatja.

A jelentés tudomásul vétele után következett a közgyűlés fénypontja dr. *Prohászka* Ottokár egyetemi tanár előadása «A magyar katolikus tanító a keresztény szocializmus szolgálatában» címmel, melyet a nagyközönség rendkívüli figyelemmel hallgatott és élvezett s végül zajos tetzésnyilvánításával honorált. *Prohászka* beszédének hatása alatt, *Ember* indítványára az Országos Bizottság közgyűlése határozata alapján fölkéri a nagyméltóságú püspöki kart, hogy a katolikus képzőkben a katolikus tanítók és tanítónők részére már a jövő iskolaévtől szociális kurzusokat, továbbképző tanfolyamot rendeztetni kegyeskedjék. A következő előadó *Barabás* György igazgató arról beszélt, hogy a hitvallás tanítók anyagi helyzete az állami tanítókéval egyenlősít-

tessék. A következő előadó *Számboroszký* Rezső nagyváradi tanító volt, ki «A tanítói nyugdíjtörvény revíziójának szorgalmazása és a kántortanítók nyugdíjsérelmének orvoslása» címen tartott előadást; a beérkezett javaslatokat a közgyűlés elfogadja.

A magyarországi katolikus tanítók egyes országos szervezéséről *Dreisziger* Ferenc értekezett s fejtegetéseit a közgyűlés magáévá tette.

Előadó «A magyarországi katolikus tanítók országos szövetsége»-nek tervezetét adta elő, mely szövetség a következő szervezetből állana: 1. Az egy plébánia területén működő egyházi és világi tantervek tanítótestületét képeznek. 2. Az esperes kerületek tanítótestületei, espereskerületi tanítói kört alkotnak. 3. Több-kevesebb espereskerület tanítóegyesülete alakul. 4. Az egyházmegye területén működő tanítóegyesületek egyházmegyei tanítói szövetséggé alakulnak; ezek országos szövetséggé alakulnak s időről-időre kongresszust tartanak. Szól e tervezet a vezetésről, a tanácskozások rendjéről, a szövetség tagjairól stb.

Báró *Jessenák* Gábor párkányi plébános *Bertalan* V. bevezetése után előadta «A latin és görög szertartású népoktatási intézetek rendtartási szabályzatát, melynek mielőbbi életbeléptetését a közgyűlés kívánatosnak mondja ki.

A katolikus polgári iskolák és tanítóképzők állami szakfelügyelete címen *Guzsvenitz* Vilmos tartalmaz értekezést adott elő.

Ember Károly polg. és felsőbb leányiskolai tantervjavaslatát elfogadták s a nevelés és oktatás módszerét illető előadását, ami az újabb törekvések és vívmányokról szól, a Tanügyi Tanácshoz utalták.

A rendkívül tartalmas és szép eredménnyel lefolyt közgyűlés 2 órakor záródott.

Részünkről jóleső örömmel konstatáljuk, hogy a kath. tanítók Országos Bizottságának föllátása óta, a még mindig lekiesnyelt kath. iskolaiügyünk elismerést érdemlő lépésekben halad előre. Minden igaz katolikus ember elismerését érdemli meg a bizottság és a Tanügyi Tanács ez önzetlen és fáradságos munkálkodásáért, mit kifejezni ez úton is kötelességünk. Ezt a megjegyzést a *Magyar Allam* kath. napilap fűzi a gyűlésről megjelent tudósításához, amihez mi lelkünkben csatlakozunk.

Győrffy János.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

A kath. népoktatási intézetek számára újabban engedélyezett tankönyvek.

A Kath. Tanügyi Tanács tankönyvvizsgáló bizottsága a f. évi augusztus hónap 25-én ülést tartott dr. Szentgyörgyi Jordán Károly apát elnöklése alatt. E gyűlésen a Szent-István-Társulatot Kaposi József pápai kamarás, társulati igazgató képviselte. A nagymélt. püspöki kar által kiadott szabályzat értelmében a bizottság a következő tankönyveket engedélyezte:

24. sz. *Valló Vilmos.* A francia nyelv elemei felsőbb leányiskolák II. osztálya számára. 1902. kiadás.
25. sz. *Dr. Ormándy Miklós.* Allattan tanítóképzők számára.
26. sz. *Schultz Imre.* Növénytan tanító- és tanítónőképző és polgári iskolák számára.
27. sz. *Kaaf-Vágvölgyi.* Elemi Lélektan tanítóképzők számára. II. kiadás.
28. *Bárány Gyula.* Földrajz tanítóképzők számára. VI. kiadás.
- 29-30. sz. *Dr. Gerevich Emil.* Leányiskolai számtan polgári és felsőbb leányiskolák számára. I. és II. köt. 1898. kiadás.
31. sz. *Dr. Gerevich Emil.* Rajzoló mértan polg. és felsőbb leányiskolák számára. 1905. kiadás.
- 32-33. sz. *Schultz Imre.* Földrajz. I. és II. kötet polgári leányiskolák számára. 1901. kiadás.
34. sz. *Dr. Emericz-Kárpáti Endre.* Mértani példatár népiskolák V-VI. oszti. számára. VI. kiadás. 1905.
35. sz. *Bobita Endre és Dr. Gerevich Emil.* Rövid fizika és Csillagászati földrajz polg. és felsőbb leányisk. számára. II. kiadás.
- 36-37. sz. *Schultz Imre.* Ének és daloskönyv a kath. népiskolák számára. I. és II. rész. 1901. kiadás.
38. sz. *Schultz Imre.* Arithmetika és algebra tanító- és tanítónőképzők számára. III. kiadás.
- 39-40. sz. *Erney József.* Gyakorlati énektan polgári iskolák számára. I. rész kilencedik kiadás II. rész hatodik kiadás.
- 41-42. sz. *Dr. Gerevich.* Fizikai földrajz I. rész: A csillagászati földrajz elemei II. rész felsőbb leányiskolák számára. 1903. évi kiadás.
43. sz. *Négyessy László.* Rendszeres magyar nyelvtan polg. és felsőbb leányiskolák, valamint tanítóképzők számára. II. kiadás.
44. sz. *Gergely József.* Képes ABC VII. kiadás. harmadik lenyomat. 1905.
45. sz. *Schultz Imre.* Világtörténet tanítóképzők számára.
46. sz. *Közma Gyula.* Általános földrajzi atlasz népiskolák számára.
47. sz. *Közma Gyula.* Rendszeres földrajzi atlasz polg. felsőbb leányiskolák és tanítóképzők számára.
48. sz. *Körösi Sándor.* A magyar helyesírás. II. kiadás iskolai és magánhasználatra. 1905.
49. sz. *Dr. Pechány Adolf.* Mocnik-féle Mértan V. kiadás tanítóképzők számára.
50. sz. *Ertl Heribert.* Természettan elemi iskolák számára. 1896. évi kiadás.
51. sz. *Dreisziger.* Lakóhelyismeretek. Vezérkönyv a beszéd- és ért.-gyak. tanításához.
52. sz. *Dr. Ormándy Miklós.* Növénytan tanító és tanítónőképzők számára. 1902. évi kiadás.
53. sz. *Kemény F.* Az egységes német helyesírás (segédkönyvül).
54. 55. 56. sz. *Mendlik Alajos és Bodnár Gyula.* Francia nyelvkönyv kezdők számára, Francia nyelvkönyv haladószámára felsőbb leányiskolák számára. 1905. évi kiadás.
57. sz. *Győrffy János.* Elemi mértan a népiskolák V-VI. osztályai számára. II. kiadás.

Kath. népiskolai új tanterv életbe léptetése
Kivonat a beszérbányai f. év X. számú körleveléből.
 A magyarországi róm. kath. népiskolák részére az Orsz. Katolikus Tanügyi Tanács, szakferialak tíz évi gondos előkészítő munkája alapján, új tantervet dolgozott ki, melyet a nagyméltóságú püspöki kar 1904. évi október hó 19-én tartott tanácskozási ülésén elfogadott. Ezen új tanterv a tananyag terjedelmére nézve alig térve el az eddig irányadó tantervtől, s így haladéktalan életbeléptetésének nagyobb akadály nem állván útjában; ezennel kötelezőleg elrendelem, hogy a joghatóságom alá tartozó összes iskolák tantervi már az 1905-1906. tanévvel kezdődőleg az új tantervet kövessék s az abban foglalt utasításokhoz pontosan és szigorúan alkalmazkodjanak. Mint-

kiható következményeit: lelkesedés, hivatásszeretet, fokozott munkakedv szállja meg szívünket és akaratunkat azon föladat teljesítéséhez, amelyek közöttünk állunk.

Azt mondják, mi magyarok könnyen lelkesedünk, de amily hamar hevülünk, épen olyan gyorsan lehud lelkesedésünk is. Ezen jellemzés vonatkozhatik a pillanatnyi benyomással felindulásra, de nem azon lelkesedésre, amelyet a hivatásszeretet melege szül, mert, aki hivatását szereti, az lelkesedik is érte és e kettőnek nemes gyümölcse a kötelesség hű teljesítése lesz. Legyen tehát hivatásszeretetünk és lelkesedésünk állandó. Hisz *néptanítók* vagyunk, ezt a pályát szabadon választottuk, ez adja meg — bár soványan — a mindennapi kenyeret, ennek a hivatásunk miként való betöltése szerint fognak becsülni életünkben és az ezen szerzett érdemeikből fogják az elismerés koszorúját sirhantunkra helyezni. Nem változtathatjuk meg többé földi életpályánkat, az isteni Gondviselés így rendelte. Nyugodjunk meg böles akaratában, ne elégedetlenkedjünk, hanem szerecsük meg hivatásunkat, lelkesedjünk mindenért, ami körébe tartozik. Vegozzuk erős akarral teendőinket és akkor, ami talán nehezünkre esett eddig, kedvesebbnek fog tetszeni és örömet is fog szerezni. Buzgalmunk fokozódik, mert fáradságunk jóleső eredményét látva, lelkünk fölemelkedik, hogy a nehéz, kellően nem meitatott néptanítói pályát bearányozza az *idealizmus* sok keserűségét megédesítő varázsával.

Jóságos *Istenünk*, adj erőt, adj kitartást új munkánkhoz, hogy kötelességeinket a *Te* dicsőségére, *szentgyházuink* és édes magyar *házánk* javára minél nagyobb sikerrel végezhessük!

Pozsony.

Mihalicska János.

A magyarországi kath. tanítók Országos Bizottságának közgyűlése.

A kath. tanítók Országos Bizottsága augusztus 26-án tartotta évi rendes közgyűlését a Szent-István-Társulat dísztermében. Agyűlést megelőzőleg szentgyörgyi dr. *Jordán* Károly apát nagy asszisztenciával szentmisét mondott a Jézus Szent Szíve templomában, melyen a bizottság tagjai nagy számmal vettek részt.

A népes közgyűlésen jelen voltak: gróf *Zichy* Aladár, szentgyörgyi dr. *Jordán* Károly apát, elnök, gróf *Zichy* T., *Andor* György esztergomegyh. főtanfelügyelő, *Kaposi* József, a Szent-István-Társulat igazgatója, *Ember* Károly lovag, v. elnök, *Dreisziger* Ferenc titkár, dr. *Prohászka* Ottokár egyetemi tanár, dr. *Zelliger* Vilmos, ösztöne házi káplánja, *Döbrössy* Alajos főtanf. (Pécs), dr. *Bilinszky* Lajos (Nagyszében), *Dunay* Ferenc, báró *Jeszénák* G. (Esztergom), *Guzsvémtz* Vilmos (Esztergom), dr. *Karácsony* Imre (Péér), *Haller* József (Győr), *Bodnár* Gáspár

(Szatmár), *Keményffy* K. (Esztergom), *Győrffy* János igazgató, *Bertalan* Vince (Esztergom), *Tóth* Géza (Jászó), *Rohn* Nándor (Sopron), *Öreges* Kálmán (Győr), *Kisfaludy* Mihály (Környe), *Barabás* György (Sárvár), *Noróthi* István (Baja), *Zelliger* Arnold (Pozsony), *Szokolay* István (Bussa), *Székely* Károly (Bpest), *Laszcsik* Gyula (Fehérm.), *Számberorszky* R. (N.-várad), *Bobory* János (Monori), *Szöke* Sándor (Eger), *Orsowszky* Gyula (Nyiregyháza), stb. stb. A zsűfölasig megtelt nagyteremben díszes hölgyközönség is meghallgatta a kiváló előadásokat.

Dr. *Jordán* Károly elnök 10 órakor nagyszabású beszéddel nyitotta meg az ülést.

A zajos eljenzéssel fogadott elnöki megnyitó *Ember* Károly indítványára a tanítószög körében leendő terjesztés céljából külön lenyomatban is meg fog jelenni. Ugyancsak *Ember* indítványára táviratilag üdvözölték a bíboros hercegprímást, ki állandó kegyeivel halmozza el és támogatja a kath. Tanügyi Tanácsot nagy horderejű munkájában. Dr. *Bilinszky* Lajos indítványt ad be, mely az elnöki megnyitó szellemével azonos levén, tárgyaltan.

Elnök jelenti, hogy az Orsz. Bizottság nevében és költségére a nagyváradi egyházmegye egy tanító árváját, *Stéger* János 4-ik elemi iskolát végzett tanuló a váci tanítói házban helyezi el. Megemlékezik a jelentés *Csárolszky* József püspök és *Schulcz* Imre tanácsstagok elhunytáról. A jelentések után *Bodnár* Gáspár mondotta el nagyszabású emlékbeszédét, az elhunyt egyházi elnök dr. *Steinberger* Ferenc fölött.

Dreisziger Ferenc titkári jelentéséből megtudjuk, hogy az orsz. kath. tan. bizottság, illetőleg a Tanügyi Tanács nagy munkásságának eredményeképen a nagyméltóságú püspöki kar részéről helybenhagyattak a katolikus iskolák életét átalakító intézmények, melynek: a) a népiskolák, b) a tanítóképzők tanterve, c) a képzők vizsgálati szabályzata és d) a kath. iskolákban használható iskolakönyveket bíráló bizottság szervezete és szabályzata. Megemlékezik arról is, hogy most van 10 éves fordulója annak, hogy az orsz. bizottság megalakult és hasznos munkálkodását eredményesen folytatja.

A jelentés tudomásul vétele után következett a közgyűlés fénypontja dr. *Prohászka* Ottokár egyetemi tanár előadása «A magyar katolikus tanító a keresztény szocializmus szolgálatában» címmel, melyet a nagyközönség rendkívüli figyelemmel hallgatott és élvezett s végül zajos tet-szésznylvánításával honorált. *Prohászka* beszédének hatása alatt, *Ember* indítványára az Országos Bizottság közgyűlése határozata alapján fölkéri a nagyméltóságú püspöki kart, hogy a katolikus képzőkben a katolikus tanítók és tanítónők részére már a jövő iskolaévtől szociális kurzusokat, továbbképző tanfolyamot rendeztetni kegyeskedjék. A következő előadó *Barabás* György igazgató arról beszélt, hogy a hitvallásos tanítók anyagi helyzete az állami tanítókéval egyenlősít-

tessék. A következő előadó *Számboronszky* Rezső nagyváradi tanító volt, ki «A tanítói nyugdíjörvény revíziójának szorgalmazása és a kántortanítók nyugdíjserelmének orvoslása» címen tartott előadást; a betérjesztett javaslatokat a közgyűlés elfogadja.

A magyarországi katolikus tanítók egységes országos szervezéséről *Dreiszigler* Ferenc értekezett s fejtegetéseit a közgyűlés magáévá tette.

Előadó «A magyarországi katolikus tanítók országos szövetségének» tervezetét adta elő, mely szövetség a következő szervezetből állana: 1. Az egy plébánia területén működő egyházi és világi tanerők tanítótestületet képeznek. 2. Az esperes kerületek tanítótestületei, espereskerületi tanítói kört alkotnak. 3. Több-kevesebb espereskerület tanítóegyesülete alakul. 4. Az egyházmegye területén működő tanítóegyesületek egyházmegyei tanítói szövetséggé alakulnak; ezek országos szövetséggé alakulnak s időről-időre kongresszust tartanak. Szól e tervezet a vezetőről, a tanácskozási rendjéről, a szövetség tagjairól stb.

Báró *Veszenik* Gábor párkányi plébános *Bertalan* J. bevezetése után előadta «A latin és és görög szertartású népoktatási intézetek rendtartási szabályzatát, melynek mielőbbi életbeléptetését a közgyűlés kívánatosnak mondja ki.

A katolikus polgári iskolák és tanítóképzők állami szakfelügyelete címen *Guzszenitz* Vilmos tartalmaz értekezést adott elő.

Ember Károly polg. és felsőbb leányiskolai tantervjavaslatát elfogadták s a nevelés és oktatás módszerét illető előadását, ami az újabb törekvések és vívmányokról szól, a Tanügyi Tanács-hoz utalták.

A rendkívül tartalmas és szép eredménnyel lefolyt közgyűlés 2 óraker záródott.

Részünkrol jóleső örömmel konstatáljuk, hogy a kath. tanítók Országos Bizottságának főállítása óta, a még mindig lekicsinyelt kath. iskolaügyünk elismerést érdemlő lépésekben halad előre. Minden igaz katolikus ember elismerését érdemli meg a bizottság és a Tanügyi Tanács ez önzetlen és fáradtságos munkálkodásáért, mit kifejezni ez úton is kötelességünk. Ezt a megjegyzést a *Magyar Hírlap* kath. napilap füzi a gyűlésről megjelent tudósításához, amihez mi lelkünkbelől csatlakozunk.

Győrffy János.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

A kath. népoktatási intézetek számára újabban engedélyezett tankönyvek.

A Kath. Tanügyi Tanács tankönyvvizsgáló bizottsága a f. évi augusztus hónap 25-én ülést tartott dr. Szentgyörgyi Jordán Károly apát elnöklete alatt. E gyűlésen a Szent-István-Társulatot Kaposi József pápai kamarás, társulati igazgató képviselte. A nagymélt. püspöki kar által kiadott szabályzat értelmében a bizottság a következő tankönyveket engedélyezte:

24. sz. *Valló Vilmos*. **A francia nyelv elemei** felsőbb leányiskolák II. osztálya számára. 1902. kiadás.
25. sz. *Dr. Ormándy Miklós*. **Allattan** tanítóképzők számára.
26. sz. *Schultz Imre*. **Növénytan** tanító- és tanítónőképző és polgári iskolák számára.
27. sz. *Rauf-Vágeölygy*. **Elemi Lélektan** tanítóképzők számára. II. kiadás.
28. *Bárdny Gyula*. **Földrajz** tanítóképzők számára. VI. kiadás.
- 29-30. sz. *Dr. Gerevich Emil*. **Leányiskolai számtan** polgári és felsőbb leányiskolák számára. I. és II. köt. 1895. kiadás.
31. sz. *Dr. Gerevich Emil*. **Rajzoló mértan** polg. és felsőbb leányiskolák számára. 1905. kiadás.
- 32-33. sz. *Schultz Imre*. **Földrajz**. I. és II. kötet polgári leányiskolák számára. 1901. kiadás.
34. sz. *Dr. Emericzky-Kárpáti Endre*. **Mértani peldatár** népiskolák V—VI. oszt. számára. VI. kiadás. 1905.
35. sz. *Bobita Endre és dr. Gerevich Emil*. **Rövid fizika és Csillagászati földrajz** polg. és felsőbb leányisk. számára. II. kiadás.
- 36-37. sz. *Schultz Imre*. **Ének és daloskönyv** a kath. népiskolák számára. I. és II. rész. 1901. kiadás.
38. sz. *Schultz Imre*. **Arithmetika és algebra** tanító- és tanítónőképzők számára. III. kiadás.
- 39-40. sz. *Erney József*. **Gyakorlati énektan** polgári iskolák számára. I. rész kilencedik kiadás. II. rész hatodik kiadás.
- 41-42. sz. *Dr. Gerevich*. **Fizikai földrajz** I. rész: **A csillagászati földrajz elemei** II. rész felsőbb leányiskolák számára. 1903. évi kiadás.
43. sz. *Négyessy László*. **Rendszeres magyar nyelvtan** polg. és felsőbb leányiskolák, valamint tanítóképzők számára. II. kiadás.
44. sz. *Gergely József*. **Képes ABC** VII. kiadás. harmadik lenyomat. 1905.
45. sz. *Schultz Imre*. **Világtörténet** tanítóképzők számára.
46. sz. *Kozma Gyula*. **Altalános földrajzi atlasz** népiskolák számára.
47. sz. *Kozma Gyula*. **Rendszeres földrajzi atlasz** polg. felsőbb leányiskolák és tanítóképzők számára.
48. sz. *Körösi Sándor*. **A magyar helyesírás**. II. kiadás iskolai és magánhasználatra. 1905.
49. sz. *Dr. Pechány Adolf*. **Mocnik-féle Mértan** V. kiadás tanítóképzők számára.
50. sz. *Ertl Heribert*. **Természettan** elemi iskolák számára. 1896. évi kiadás.
51. sz. *Dreiszigler*. **Lakóhelyismeretek**. Vezérkönyv a beszéd- és ért.-gyak. tanításához.
52. sz. *Dr. Ormándy Miklós*. **Növénytan** tanító és tanítónőképzők számára. 1902. évi kiadás.
53. sz. *Kemény F.* **Az egységes német helyesírás** (segédkönyvül).
54. 55. 56. sz. *Mendlik Alajos és Bodnár Gyula*. **Francia nyelvkönyv** kezdők számára, **Francia olvasmányok** kezdők számára, **Francia nyelvkönyv** haladószámára felsőbb leányiskolák számára. 1905. évi kiadás.
57. sz. *Győrffy János*. **Elemi mértan** a népiskolák V—VI. osztályai számára. II. kiadás.

Kath. népiskolai új tanterv életbe léptetése
Kivonat a besztercebányai f. év X. számú körleveléből.
 A magyarországi róm. kath. népiskolák részére az Orsz. Katolikus Tanügyi Tanács, szakfőnökiak tíz évi gondos előkészítő munkája alapján, új tantervet dolgozott ki, melyet a nagyméltóságú püspöki kar 1904. évi október hó 19-én tartott tanácskozási ülésén elfogadott. Ezen új tanterv a tananyag terjedelmére nézve alig térve el az eddig irányadó tantervtől, s így haladéktalan életbeléptetésének nagyobb akadály nem állván útjában: ezennel kötelezőleg elrendelem, hogy a joghatóságom alá tartozó összes iskolák tantervi már az 1905—906. tanévvel kezdődőleg az új tantervet kövessék s az abban foglalt utasításokhoz pontosan és szigorúan alkalmazkodjanak. Mint-

hogy azonban ezen új tanításterv a tananyag beosztása, csoportosítása és földolgozásának mikéntje tekintetében lényegesen különbözik az eddigi kötelező tantervtől. — azért ökvetlenül szükséges, hogy a tanítók, iskola-igazgató lelkesek és kerületi tanfelügyelők ezen új tantervet még a szünidő tartama alatt behatóan megismerjék, sőt hogy a tanítók maguknak, a tanterv rendelkezéseire készítsenek. Evégből a kerületi tanfelügyelő urakat ezennel felhívom, sziveskedjenek a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában (Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 28.) 50 fillérével kapható ezen új tantervből a felügyelőkre bízott iskolák minden egyes tanereje s az iskolaszéki elnökök számára egy-egy példányt, az illető iskolafőnökök költségére hajadéktalanul megszerezni; a tanítókat e tanterv gondos áttanulmányozására utasítani: végül pedig f. évi szeptember hó elején őket rendkívüli tanítói közgyűlésre összehívni, ahol az új tanterv életbeléptetésének módjait szakszerűen megvitatniok s idevágó észrevételeiket, illetve javaslatokat előadniok kellend: — ezen közgyűlésnek jegyzőkönyvei az egyházmegyei főtanfelügyelőséghez az egyházmegyei tanító-egyesület idei közgyűlésének tárgysorozataiba folveendő ezen fontos ügy előkészítése illeve tárgyalása és egyöntetű megállapítása végett késedelem nélkül beterjesztendőek lévén. A megszerzendő tanterv-példányok természetesen az iskolák leltáraiba bejegyzendőek lesznek és tanítóváltozáskor hivatalos átvetél, illetve átadás tárgyát kepezendik. Garamszentkereszt, 1905. július 25.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tanítógyűlés. A *«Rozsnyó-egyházmegyei róm. kath. tanító-egyesület»* 1905. augusztus 8—9-én, *Rozsnyón* tartotta XXIII. közgyűlését, *Marsó Géza* apátkanonok, egyházmegyei főtanfelügyelő elnökleite alatt, ki megnyitójában az országos kath. magyar iskolaegylet intézményét ismertette. *Tóth Géza*, mint világi elnök a szokásos üdvözlés után a tanítói állás foladatairól beszélt. A folyó ügyek kapcsán az egyházmegyei körleveleknek a tanítókat érdeklő pontjait sorolja el következőkben: *a)* A belügyminiszter rendelete az elhagyott gyermekek gondozásáról. *b)* Min. rend., hogy a 8 középiskolai osztályt végzett egyének egy évi tanítói gyakorlat után egyenesen tanítóképesítő vizsgálatra jelentkezhetnek. *c)* A *Szent-István-Társulat* népies tagságába lépünk be s a belépést ajánljuk a népek is. A *csékély tagsági díjak (2 korona)* ellenében a tagok a szentírást, naplót és több hasznos, jó olvasni való kapnak. *d)* Elemi iskolai olvasókönyvek csak úgy nyernek approbációt, ha az alkalom káros voltát ismertető olvasmányokat is foglalnak magukban. *e)* Közigazgatási irórsági végzés van arról, hogy a pol. község minden felekezeti iskoláját a hívek számarányában segíelyezni tartozik. *f)* A IX. sz. körlevél a tudóvész elleni védekezésről szól. *g)* Ügyeljen a tanítószegélyek közsegneveknek az újabb rendeletek szerint való helyesírására. *«A néptanító foladata a napról-napra terjedő tudóvész elleni védekezésre nézve»* cím alatt beérkezett pályaművek közül a díjat *Nagy József írói körökben is ismert tanító nyerte el.* Kötelező dolgozatul következő tétel volt kltüze: 1. Milyen eljárás módokat kell követni és folhasználni arra nézve, hogy a gyermekek az istentiszteleten méltóképen részt tudjanak venni? 2. Mi módon kell az alkotmányt tanítani, hogy a gyermekek, mint leendő polgárok, jogaik és kötelességeik tudatában legyenek? Az első tételt legjobban fejtette meg és 20 korona díjazásra ajánlatott a *Rehák Edée*, dicsérettel jutalmaztatott a *Vizdós Margité*. A második díjat (10 koronát) nyerte *Doeskalik Jenő*. A díjnyertes pályamű és kötelezett dolgozatok általános figyelem közt olvastattak föl. *Marsó Géza*, főtanfelügyelő úr önagysága a szokásos 30 korona pályadíjat jövő évre is följánlja. Mélt. és főtiszt. *Podracky István*, kápt. nagyprépost, püspöki helynök úr pedig e tételre: *«Mily fontos és szükséges, hogy pap és tanító egyetértésben éljenek és működjenek? 50 korona díjat tesz le. A szives ajánlatokért*

a közgyűlés hatalmas éljenzéssel adott kifejezést mély halajának. Elnöki jelentések kapcsán megnyugtató tudomásul szolgál, hogy az egyházmegyei hatóság a kath. tanítók orsz. segélyegyesülete osztóbizottsága aug. hó 24-iki ülésére *Tóth Géza*t delegálja képviselőül. Özv. *Nagy Józsefné* és *Sztantosi Istvánné* segélykérvénye kedvezően intéztetett el. Ezután *Látkey Menyhért*, egyesületi főjegyző az egyesület egy évi működéséről számol be. *Gyűlés föl-hívja a kerületek föl. espereszeit, a körök világi elnökeit és tagjait, hogy az egyesület elismert jó hírneve és tekintélye megővése szempontjából a megszokott buzgalommal tegyenek ezután is eleget kötelességüknek.* A főjegyző megokolt határozati javaslatára kimondja a közgyűlés, hogy a tanítók *önmagyarosítását a magyar nyelv terjesztésére, a magyarosodás előmozdítására hathatós eszköznek és szükségesség példának tekinti*, azért azt az egyház, területen lévő tanítóknak ajánlja s őket e határozattal az egyesület középponti vezetősége által az *idegen hangzású nevek önmagyarosítására föl hívja.* Elfogadták még a következő indítványokat: 1. A közgyűlések tegyenek a középponti választmánynak, kitűzendő pályamunkákra és kötelezett dolgozatokra nézve esetről-esetre ajánlatot. 2. Minden közgyűlés tartson körpéntár-vizsgálatot. 3. Internátus-alapra kezdett gyűjtésünk összegének 4000 koronáig való gyarapítása céljából rendezzen a tanítószegélyvidékenként hangversenyeket, műkedvelő előadásokat, táncmulatságokat, s általában használjon föl minden tisztességes eszközt és alkalmat, hogy ez összeggel a Ferenc-József-Tanítók-Házában mielőbb egy szoba-alapítványt tehesünk. 4. Az egyesületi könyvtár könyvjegyzéke 5 évenként a közgyűlés jegyzőkönyve borítékán közöltetik. A jövő közgyűlés helyül Rimaszécs jelöltetett ki. A jövő évi vitatételeket okt. közepe táján teszi közzé a központi bizottság. Torna-újfalú. *Látkey Menyhért*, egyesületi főjegyző.

IR DALOM.

A kath. iskolák új tanterveinek magyarázata.

A róm. és görög szertartású kath. népiskolák új tantervei megjelentek és a nagymélt. püspöki kar magas rendeletéből ezen iskolaévben megkezdődik fokozatos életbeléptetésük.

Igen fontos, hogy e tantervek szellemét és földolgozásuk egységes módját is ismerje a tanítószegély. A Szent-István-Társulat erről is gondoskodott. A kiadásában megjelent *Dreiszigernék Általános és Részletes Oktatástan* (Ara 2 kor.) teljesen ezen új tanterv alapján áll: összes fejezetei tehát ezen tanterv magyarázataul tekinthetők. Aki e könyvet áttanulmányozza, egyszersmind az új tanterv szellemébe hatol bele.

Az új tanterv *osztatlan* (egy- és kéttanítós) *iskolák számára* készült részének részletes és alapos magyarázata pedig *Dreiszigernék Útmutató* (Ara 2 kor.) című, ugyancsak a Szent-István-Társulatnál (Szentkirályi-u. 28b) megjelent és kapható műve foglalja magában. E munka nemcsak elméletét adja az osztatlan iskolai tantervnek, de részletesen földolgozza az osztatlan iskolák olvasási, nyelvtani, földrajz-történet-alkotmánytani, természetrajzi és természet-tani, gazdaság- és egészség-tani anyagát is. Természetesen tehát részletes tanterv alapjául is szolgál, s emellett órarendet is ad.

Tanítóképzőintézetek, tanítók és iskolaiigazgatók tehát nemcsak önmaguknak tesznek szolgálatot, hanem az ügy javát szolgálják, ha az e tekintetben egyedül álló s minden tekintetben jeles, a szakkritika által nagy elismeréssel fogadott munkákat megrendelik.

VEGYESEK.

Fölhivas. Meghallva a tanítóság szíve dobbanását, átérezve azt a mély és elenyészhetetlen tisztelettel és szeretettel párosult hálát, amely b. e. Schultz Imre, a legnagyobb magyar kath. tanfőúr tanítványainak keblében soha el nem multhatik, hűséges tolmácsaivá szegődve óhaj-tásaiknak, bizalommal és szeretettel kérjük a magyar népoktatásügy pótolhatlan nagy munkásának, b. e. Schultz Imrének tisztelőit és volt tanítványait, szíveskedjenek folyó év szeptember hó 30-án, d. e. 10 órakor Pécsen, a felső kereskedelmi iskola I. osztályú termében, a nagy halott emlékének méltó megőrkítése tárgyában tartandó bizalmas jellegű értekezleten megjelenni. Pécsen, 1905. augusztus 23-án. *Schultz Imre* volt tanártársa: *Vörös Mihály* s. k., igazgatótanár. Schultz Imre volt tanítványa: *Albert István* s. k., a «Garay János tud. irod. társ.» r. tagja, a sásdi járáskör elnöke, közs. tanító, Kisvaszaron.

Megjutalmazott tanítók Szabolcs vármegye a kir. tanfelügyelő javaslata alapján ezen köz. bizottság Kállay András-féle 2000 kor. ösztöndíjalapítványának két evre eső kamataiból a következő érdemes tanítókat jutalmazta: *Nemes Árpád* nagyfaiú róm. kath., *Varga György* nyiregyházi gör. kath., *Stoll Ernő* nyiregyházi-újteleki és *Kovács József* csakolyi ev. ref. tanítókat.

Halalozások *Mann Antal*, a pozsonyi róm. kath. aut. hitközségi népiskolák tanítótestületének tagja f. é. augusztus hó 17-én Rosenauban (Morvaország), ahol üdült, elhunyt. A megboldogult majd 30 évig működött Pozsonyban. Kiválóan ügyes tanító volt, akinek vérvé vált a nagy német paedagogus azon elve, hogy a tanító *ereje* és működésének sikere annak *módszerében* van. Ezt az aranyigazságot követte ő minden tanítói tevékenységében és azért meglepő volt tanításbeli eredménye. Minden szava, minden kérdése öntudatos volt, úgy hogy találó kérdései egy összefüggő láncot szövétek, amelyből a kitzított eredmény kialakult. *Mann Antal* a kötelességteljesítés mintaképe volt. Éveken át gyengélkedett, de iskolai teendőit mégis pontosan teljesítette. Nem kímélte gyenge szervezetét, erős akarattal és soha nem szűnő lelkesedéssel végezte nehéz tanítói hivatását. Szorgalma, ügybuzgalma soha pihenni nem hagyta, mindig foglalkozkodott. Ezen tevékenységének eredménye az is, hogy a gyorsírást kitünően értette, amiből szakvizsgálatot is tett és tanári képesítő oklevelet is kapott. A nevelés-tanítás terén töltött 30 éves szolgálata tisztelt és becsültté tette őt, úgy kartársai, mint mindazok előtt, kik tanítványai és ismerősei voltak. Szegény jó barátunk, nem adattott meg neked, hogy önfeláldozó munkád után a jól megérdemelt nyugalmat élvezd. Adj meg neked ezt a jóságos mennyei Atya, ott, ahol az igazat, mint te voltál, az örök jutalom részesei és vigasztalja meg bánatos özvegyedet és kedves fiadat! Az örök béke lengjen poraid fölött! M. J. — *Zsoldos Antal* szemerei nyugalmazott kántortanító a halotti szentségek ájtatos fölvétele után életének 83-ik, boldog házasságának 53-ik évében aug. hó 28-án elhunyt. Az örök világosság fényeskedjék neki!

Szerkesztői üzenetek.

S. F. Amit módunkban áll megtenni, szíves készséggel megteesszük. — **M. J.** Tévedés volt, de rövid időn belül úgy lesz. Beérkeztek. Jönni fognak. — **Dklk.** Beérkezett. **B. Gy.** Az interpellációra adandó válaszhoz készséggel adjuk meg a szükséges adatokat. — **L. Gy.** Hivatalból csak akkor nyugdíjazható, hogy ha a tanítói kötelemnek megfelelni nem tud, avagy a 65. életét betöltötte. — **R.** Köszönet a szíves értesítésért. — **A. J.** Szíves készséggel adunk helyet a felhívásnak. — **H. F.** A tanítótestület iskolaszéki képviselője rendes tagja az iskolaszéknek és így a tagok minden jogát gyakorolja. — **N. J.** Nem okvetlenül szükséges. — **E. J.** Azonnal intézkedünk. Közölni szükséges. — **E. J.** Azonnal intézkedünk. Közölni szükséges. — **Sz. J.** A pénztáros távol volt a fővárosból, ezért történt a késedelem. — **T. G.** Személyesen is beadható. — **P. E.** Levélben feleltünk. — **M. J.** Minden rendszerezett állásban alkalmazott okl. tanító tagja lehet az országos

nyugdíjintézetnek, ha életének 21. évét betöltötte. A kérvény a nagymélt. vall. és közokt. miniszteriumhoz intézendő; mellékeltek: 1. keresztlevel, 2. oklevél hitelesített másolat, 3. választási jegyzőkönyvi kivonat, 4. díjlevel. Ezekre csak akkor kellene 30 filléres bélyeg, hogyha még nem volna fölbélyegezve, ez esetben csak a 3. és 4-re szükséges. — **N. Gy.** 1. Fölvehető főigazgatói engedéllyel akár a gimnáziumba vagy a polgári iskolába. 2. A képzőbe a IV. gimnáziumi vagy polgári iskolai bizonyítvánnyal vehető föl.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

A nagyfödemesi (Pozsony m.) magyar tannyelvű róm. kath. népiskolánál három önálló osztálytanítói állomásra pályázat hirdettek. A választás szeptember 10-én tartatik meg. Pályázhatnak okleveles tanítók és tanítónők. A férfitanítónál a zenében való jártasság elengedhetlen kellék, amennyiben szükség esetén kötelessége leendő kántortanítót helyettesíteni. Személyes megjelenés kívánatos. Kötelességük a mindennapi iskolán kívül az ismétlőt is fölváltva tanítani. Fizetésük egyenkint: 800 korona havi előleges részletekben, évi 20 korona kertilletmény, butorozott szoba fűtéssel. Kérvények *Berényi Jenő* plébános iskolaszéki elnökhöz küldendők. *Iskolaszék.* 428 2—2

A köhidgyarmati róm. kath. iskolájának a községtől állásra pályázat hirdettek. Javadalmazása a községtől 100 kor., 660 kor. államségély, 2 öl dorongfa, 1 szobás lakás. Kérvények az iskolaszékre címezve *főt. Zlatnyánszky Ernő* alesperes tanfelügyelő úrhoz küldendők. *Bartra.* 431 1—1

A nagyszécsényi róm. kath. iskolaszék egy osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása: 800 korona fizetés, 200 korona lakbér, törvényben megállapított korpótlék. Kötelessége: egy osztályt vezetni és kántortanító akadályoztatása (betegség) esetén annak helyettesítése, amidőn a stóla illetéket kapja. Kellőleg felszerelt kérvények 1905. szeptember 18-ig a róm. kath. iskolaszék elnökhöz küldendők. 438 1—2

Egbell (Nyitra m.) róm. kath. iskolaszéke egy ideiglenes férfitanítói állásra f. é. szeptember 10-ére pályázatot hirdet. Fizetése 800 kor., lakása tisztességes szoba a legszükségesebb butorozattal, 2 öl kemény hasábfalólapítva, melyből a tanterem is fűtendő, ismétlők oktatásáért 15 kor., kerü pótlék 16 kor., irodaátalány 4 kor. Ezen állás az apácák elhelyezkedése alkalmával megszűnik. Az állás okt. 1-én elfoglalandó. Kérvények *Blaho Pál* iskolaszéki elnök úrhoz intézendők. 439 1—1

Izsán (Komárom m.) róm. kath. tanítói állásra pályázatot hirdettek. Fizetése: 700 korona, 2 méter fa és lakás. Kötelesség: kisebb osztály és az ismétlősök rendes tanítása, a gyermekeket templomba kísérni és ott rájuk fölügyelni, a kántortanító akadályoztatása esetén helyettesíteni. A kérvények *szept. 10-ig főt. Czenczik János* plébános úrhoz küldendők. 440a 1—1

A bélaházi (Pozsony m.) róm. kath. iskolaszék osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése községtől 400 kor., államségélyből 400 kor. havonkinti előleges részletekben. Kötelessége a reábizandó osztály vezetése és az ismétlősök oktatása. Lakása 1 elő- és 2 szoba, konyha, kamara és kert. Tannyelv magyar-tót. Jelentkezni lehet f. é. *szept. hó 7-ig*, azontul beérkező kérvények nem vétetnek tekintetbe. *Skrivanek Mór* iskolaszéki e. elnök. 442 1—1

Pozsonymegyei Bohunic kath. népiskolájánál megüresedett tanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelme 800 korona; 400 kor. államségélyből, 400 kor. községtől havonkint előre, 4 méter fölragott fa, butorozott szoba. Kötelessége a mindennapi IV—VI. osztályában és ismétlősöket társával oktatni. Tanítónők pályázhatnak. Választás *szept. 10.* Kérvények *iskolaszékhez* küldendők. 452 1—1

Óbarson katolikus magyar-tót osztálytanítói állásra

szept. 14-ig pályázat hirdették. Fizetés 800, lakbér 200, kertvárság 60 korona. *Iskolaszék.* 448 1—1

Verebely (Bars m.) róm. kath. iskolaszéke az újonnan szervezett IV. osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak csakis férfi okleveles tanítók. Javadalma: kétszobás lakás mellékletekkel, 800 korona törzfizetés, mely részint a község által, részint pedig államsegélyből fedeztetni fog és törvényes korpóték. Pályázati határidő szept. 10. szept. 15-én választás. A megválasztott köteles szükség esetén a kántori teendőkhöz, külön megállapított díjazás mellett segédkezni. Személyes megjelenés előnyös. *Ludasek Isidor* esp. plébános, iskolaszéki elnök. 459 1—1

A **galgóczi** hetesztályú róm. kath. népiskolánál üresedésbe jött osztálytanítói állásra pályázat hirdetik. Kötelessége osztályvezetés, fizetése a városból 550 kor., államsegély 250 kor., és esedékes korpóték, kertilletmény 10 korona, irtóai általány 10 kor., lakás nincsen. Pályázati határidő szept. 10. Az állomás szept. hó 14-én elfoglalandó. *Az iskolaszéki elnöke.* 460 1—1

Egri érseki megye.

A **borsodszentistváni** róm. kath. segédkantortanítói állásra szeptember 10-ig pályázat hirdetik. Jövedelmehavi 25 korona, mely a szünidőkben is esedékes. Elemezés és lakás a kántortanítónál. Kötelessége IV—VI-ik osztály önálló vezetése és a kántori funkciókban való segédkezés. Férfi pályázók hiányában nők is pályázhatnak; ez esetben elemezés és lakás kivül havi 20 korona fizetetik. A megválasztott önállósításkor előnyben részesül. Az iskolaszék megbízásából *Fekete János* kántortanító. 435 1—1

Az **ujfehertői** (Szabolcs m.) róm. kath. második tanítói állomásra pályázat. Kötelessége az egyik vegyes osztályban tanítani. Javadalma: két szobás lakás konyhával, pince, kert, évi 800 korona. Pályázhatnak nőlen férfi- és hajadon nőtanítók, kik okmányolt kérvényüket szeptember kilencedikéig alulírtához küldjék. Az állomást szeptember tizenhetedikén kell elfoglalni. *Kádár Béla*, esperes-plébános. 447 1—1

A **Sajógalgóc** róm. kath. iskolaszéke a kántortanítói állomásra pályázatot hirdet. Javadalma: 14 kath. hely szántóföld, 30 meter tűzifa beszállítva, 20 köböl gabona és tiszta víz, 20 korona pártól, 20 gerbót 86 korona, 2444 kor., és tandíjból mintegy 100 korona, államsegély 184 korona. Természethely két szobás lakás, kert, istálló. Kötelessége az összes kántori és tanítói teendők végzése. A választás szept. 9-én reggel. Az állás azonnal elfoglalandó. U. p. Vadna. 454 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

A **handlovai** (Nyitra m.) róm. kath. felsővégi elemi népiskolában megüresedett tanítói állásra szept. 15-ig pályázat hirdetik. Javadalmazása a községi pénztárból 800 kor., természetbeni lakás és konyhakert. Folyamodványok *Gzezel László* esperes plébános iskolaszéki elnök címére küldendők. Az iskolaszéki elnök megbízásából *Major János* iskolaszéki jegyző. 434 1—1

Csanádi egyházmegye.

A **nickyfalvi** (Temes m.) róm. kath. IV. osztályú elemi népiskolánál az I. osztályú tanítói állásra pályázat hirdetik a következő javadalmazással: 440 korona készpénz, 13 korona irtóadátalány, 2500 liter tiszta buza, 630 liter tengeri, 28 köbméter kemény tűzifa a tanító használatára házhoz szállítva, 160 korona évi lakbér és az iskolai házikertnek $\frac{1}{2}$ része. Az orgonálásban jártas előnnyel bíró, mert szükség esetén akántort helyettesíti. Magyar és német nyelvet bíró férfitanítók pályázhatnak. A folyamodványok 1905. évi szeptember 17-ig a róm. kath. iskolaszéki elnökséghez küldendők. 422 2—2

Győri püspöki megye.

A **vulkapordányi** (Sopron m.) róm. kath. osztálytanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalma: 800 korona bavi részletekben, butorozott szoba és fűtéshez tüzelőanyag. Kötelessége a díjvelé szerint. Csak férfi-tanítók

pályázhatnak. Horvát, esetleg német nyelvet beszélők előnyben részesülnek. Pályázati határidő szeptember 15. *Iskolaszéki elnökség, Valkapordány.* 440b 1—1

A **kapuvári** róm. kath. elemi fiúiskolánál üresedésbe jött osztálytanítói állásra pályázat hirdetik. Fizetése 800 korona, fűtés és kertilletmény címén 40 kor., továbbá egy butorozott szoba. Kötelessége: iskolaszéktől meghatározott osztályt vezetni, ismételőiskolában tanítani, kántori teendőket vezetni, gyermekeket templomba vezetni, ott rájuk felügyelni. Kérvények f. hó 10-ig *ngos Németh János* prépost-plébános, iskolaszéki elnök urhoz küldendők. 458 1—1

Kalocsai érseki megye.

Csávolyra (Baicska) hosszabb időre sajátomból fizetendő okleveles v. képezdevezétt tanítót keresek. Német nyelv tudása okvetlen szükséges dalmát nyelv kívánatos. Kötelessége osztályomat önállóan vezetni, a kantsorságban segédkezni, ezért az orgonálás is szükséges. Fizetése 700 kor., egy szoba. Állás azonnal elfoglalható. *Michler Sebő* kántortanító. 432 1—1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

A nagyvárad i. sz. püspökség beeli gazdaságához tartozó **Püspökmező** majorban szervezett kántortanítói állásra. Tanítói javadalmazás: évi készpénzfizetés 600 kor. és a törvényes ötödéves korpóték, 6 hektoliter buza, 12 hektoliter kétszeres, 4 méteröl tűzifa, szabad lakás és kert. Ezen felül a gazdaságban segédkezéért évente 2 magyar hold tengeri föld, 2 drb. tehénartás és 2 sertéslegeltetés. Csak okleveles róm. kath. tanítók pályázhatnak s kívánatos, hogy a pályázó erős testalkatu, lehetőleg nős vagy nősülmi szándékozó magyar ember legyen. Okmányokkal felszerelt kérvények f. é. szeptember 30-ig a nagyvárad i. sz. püspökség jószágigazgatóságához, Nagyvárad, Fő-utca 33/18. sz. küldendők. A kinevezendő tanító f. é. október hó folyamán lesz köteles állását elfoglalni. 437 1—1

A **vaskóhi** róm. kath. kántortanítói állomásra 1905. szept. 15-ig bezárólag pályázat hirdetik. Fizetése 826 kor. készpénz, 40 kor. körüli stóla, 16 méteröl fa házhoz szállítva, kényelmeslakás összes melléképületekkel, 2 kert, az urbéres erdőszeg és legelőből 4 illetmény, ezenkívül a kántortól szabad legeltetés. Mimi jászai központban keltása nyilik zene és német nyelvtanítás után tetemes mellékjövdelemre. Tannyelv magyar. Okl.veles pályázók felszerelt kérvényüket nagyméltóságu és főtisztelendő dr. *Szencsényi Pál* v. h. t. tanácsos, főpásztor és kegyúrhoz intézve *Pók Emil* lelkészhez küldjék (Vaskóh, Bihar megye). Próbaéneklés szept. 20-án tartatik. Az állomás okt. 1-én elfoglalandó. 446 1—2

Endrőd (Békés megye) róm. kath. egyháztanács és iskolaszéke pályázatot hirdet a «Sima pusztai» I—VI. osztályú ideiglenes jellegű vegyesiskola tanítói állásra. Javadalma: 700 korona havi előleges részletekben a hitközség pénztárból fizetve és 1 szobás lakás. Mivel az iskola ideiglenes jellegű, az illető tanító is csak 1 évre ideiglenesen választatik, s ha az iskola állandósítja lesz, sikeres működés esetén véglegesítése kilátásba helyezve, amikor is 100 kor. fizetésjavításban részesül, a törv. korpótekon kívül. Az állás értesítés után azonnal elfoglalandó, kellően felszerelt kérvények szeptember hó 16-ig bezárólag főt. *Zelinka János* esp. plébános úr címére Endrődre küldendők. 451 1—1

A **baromlak-veszári** főkegyház magyar-tót ajku róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása: készpénz az egyházmegyétől 507 kor. 10 fill., a hitközségtől 80 kor. és 40 szekér tűzifa, melyből a tanterem is fűtendő, 2 szoba, konyha, kamra, pince és istálló, 2 kat. hold szántóföld és kert a háznál. Kántorális stóla 700 lélek után. Búcsuzatatók tót nyelven vezetgetnek. Kérvények f. évi szeptember hó 12-ig *Gahér Mihály* lelkészhez Széplak (Bihar m.) per Margitta küldendők. 455 1—1

Pécsi egyházmegye.

Lemondás folytán üresedésbe jött a Veszprém vármegyében fekvő **sári pusztai** róm. kath. tanítói állomás az Eszterházy hercegi uradalmai iskolánál, mely állomás

betöltése végett ezennel *jövő szept. hó 6-ig* tartó pályázat hirdetik. Pályázni kívánók szabályszerűen folszerelt s a tolna-ozorai róm. kath. plébánia hivatalhoz címzendő kérvényeket főt. *Pintér Károly* ozorai plébános úrnai nyujtsák be. Ezen állomás javadalmozása a díjlevél szerint a következő: Készenpénz fizetés 840 korona, gazdasági ismétlőiskola vezetéséért 100 kor., esetleges korpótlék 100 kor., 24 m³ kemény olfa fa m³ érték 8 kor., összesen 192 kor., 1 drb tehén tartás ökörtakarmánnyal (180 kor. értéke), 1 drb sertés tartás fiadzással 180 kor. értéke). Lakás, mely áll két egymásba nyíló szobából, konyha, kamara, istálló, faszín, pincéből. A tanító kötelességei: a népoktatási törvény, illetve a n. m. magyar püspöki kar által kiadott rendszabályok szerint a mindennapi iskolásokat a törvényszabta tárgyakban a meghatározott óraszám szerint tanítani, ideértve a hittan és biblia beemléztetését is, az egyházi énekekben oktatni, a tornában képezni, a gyümölcsfa nemesítésében, hol erre alkalom van, nekik utmutatást adni. Az ismétlő (illetv. gazd. ismétl.) iskolásokat a meghatározott időben oktatni. Vasár- és ünnepnapokon délután a tanteremben litániát tartani, vagy pedig a néppel a szent olvasót imádkozni. A megválasztott tanító tartozik helyét a választás után azonnal elfoglalni. *Ozora (Tolna m.) Pintér Károly* plébános. 423 1-1

Rozsnyói püspöki megye.

A pogonyi kántortanítói állomásra *szept. hó 17-ére* pályázat hirdetik. Jövedelme 326 korona allamsegély, minden házaspártól 1 veka rozs és 46 fillér pénz. féltelek szántóföld és rét. Minden rendes iskolás gyermektől 2 korona tandíj. Személyes jelenlélet kívántatik. Az állás október hó 1-én elfoglalandó. *Pogony, Nógrád m. up. Zabar, Ruby Antal*, zabari plébános. 449 1-1

Székesfehérvári egyházmegye.

Az *eresii* (Fejér m.) róm. kath. iskolaszék egy osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 800 korona, az évnegyed közepén esedékes negyedévi részletekben kiszolgáltatva és egy szobából álló lakás. A megválasztott köteles a rábizott osztály vezetésén kívül a kántori teendők minden ágában szükség szerint diitalanul segídekezni. Az állás október 1-én foglalandó el. A pályázat határideje *szeptember 15.*, a választás *szept. 16-án* lesz. *Farkas József*, plébános, isksz. elnök. 456 1-1

Szepesi püspöki megye.

Szepesófalván egy róm. kath. tanítói állomásra *szept. 17-re* pályázat hirdetik. Fizetése 800 korona és kényelmes lakás. Okleveles tanítónők is pályázhatnak. Tótnyelv ismerete szükséges. A folyamodványok *Kovács Péter* ker. tanfelügyelő címére Szepeshanusfalvára küldendők. 441 1-2

Szombathelyi egyházmegye.

A *bozsoki* róm. kath. kántortanítói állomásra folyó év *szept. 13-ra* pályázat hirdetik következő évi javadalommal: 2 szoba, 1 konyha, 1 éléskamara, 1 kamara, istálló, pajtával és kerttel, 26 1/2 mérő buza, 26 1/2 mérő rozs 440 korona, 5 hold szántóföld 200 korona, rét 20 korona, temető használata 18 korona, 86 tanköteles után tandíj 137 kor. 60 fill., ismétlők után 40 korona, harangozás után 88 korona, orgonálásért 11 korona, stólaris illetmény 24 korona, 1/2 öl tűzifa 16 korona, a vallásalapból 29 korona 80 fillér, a templomban végzendő előimádkozásért az alapító szándéka szerint 105 korona. Összesen 1129 korona 40 fillér. A nyelv magyar, az állomás október 1-én elfoglalandó. Személyes megjelenés kívántatik. A kérvények bizonylataikkal együtt a szerdahelyi *plébániahivatalhoz* küldendők. Vas vármegye, u. p. helyben. 404 2-2

A *jánosházai* (Vas m.) róm. kath. magyar iskolához osztálytanító kerestetik. Lakása szekrény, ágy, asztal, székek butorozott szoba. Díja fűtésen kívül 800 korona. A kérvények f. évi *szept. 9-ig* küldendők az *iskolaszékhez*, *Jánosházára*. 443 1-1

Pályázat a lemondás folytán üres *kukméri* (Vas m.) kántortanítói állomásra *szept. 25-ére*. Fizetés államsegélyvel 811 kor. 64 fillér negyedenként vagy havonként

fizetve. Az első évre 100 korona jutalek. Ostyásütés, harangozás, templomruhamosás és tisztogatás 100 kor., ez azonban nem kötelező, nyelv magyar és német. Tanév közben az állomás el nem hagyható. Bővebb felvilágosítást is szívesen ad az iskolaszék. 457 1-1

Veszprémi egyházmegye.

A *szentbékáliai* plébániához tartozó *balatonhenyei* róm. kath. iskolánál megüresedett kántortanítói állomásra *szeptember 12-re* pályázat hirdetik. Jövedelme: két-szobás lakás mellékhelyiségekkel, istálló, ol. három és fél hold a hivek munkálta, továbbá mintegy 2600 öl használatra átengedett szántóföld, értéke 200 korona. Házikert, negyed hold rét, temetőkaszálys, körülbelül 400 öl részben termő szőlő, értéke 24 kor. Minden házaspártól fél, konvenciósi eselédektől negyed mérő rozs, 40 fillér lélekpénz, értéke 120 kor. Három öl fa 60 kor. Harangozásért minden pártól egy pint bor, vagy 40 fillér, értéke 20 kor. Stóla 6 kor. Tandíj mintegy 60 kor. Alapítványból 10 kor. 80 fillér. Összesen 500 kor. 80 fillér. Allamsegély kérése folyamatban. Oklevelesek folyamodásukat *Kéri Gyula* plébánoshoz Szentbékália, Zala megye, posta Köveskália intézzék. Személyes megjelenés kívántatik. 453 1-1

Váci egyházmegye.

Zagyvarékás (Pest megye up. Ujszász) róm. kath. iskolájánál a hetedik-nyolcadik tanító; kötelessége az iskolaszék által megjelölt mindennapi és ismétlősztályok vezetése. Jövedelmek évi nyolc-nyolcszáz korona és míg természetbeni lakás nem lesz, százhatvan-százhatvan korona lakbér. Választás szeptember tizedikén délután. Az állomás azonnal elfoglalandó. *Pálinkás Antal*, esp. plébános. 445 1-1

Okl. kath. tanító, tanítónak ajánlkozik. Ajánlatok a «Nepnevelő» kiadóhivatalába kéretnek. 450 1-1

Egy 19 éves ifjú, okl. tanító állást keres, orgonálni tud. «Kantor», Siklós, poste restante. Baranya m. 444 1-1

Allást keres, mint osztálytanító, érettségizett róm. kath. fiatal egyén, hol a képesítő elnyerésére szükséges éves gyakorlatot megszerezhetné, *M. L. Oszlop*, Sopron m. poste restante. 433 1-1

«Orgona Hangok» 900 énekkel megrendelhető *Molnár József* kántornál, Kunszentmiklós. Ára 3 kor. 425 2-2

Ország-szerte elterjedt — „Magyar Kántor” — című rk. temető- és búcsuztatókönyv és különféle szentmiseénekek dallamosított gyűjteménye megrendelhető fűzve 2, kötve 3 koronáért

Biczók F. kántornál
Torontáltordán. 287 5-5

Elemi iskolákba ajánlom miniszterileg engedélyezett és ajánlott

számtanszer gyűjteményemet.

Dr. ÉBEN MIHÁLY, nagyörösi pléb.
401 1-4

A Szent-István-Társulat kiadványai.

Kaphatók

a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.

Katekizmusok.

Kérdések az esztergomi kis katekizmusból, a szekeslővárosi elemi iskolák II. osztálya számára. Füzve 10 fillér.

Esztergomi elemi katekizmus, katolikus gyermekek számára. Kötve 18 fillér.

Esztergomi kis katekizmus, kath. gyermekek számára. Kötve 36 fillér.

Esztergomi közép katekizmus, katolikus gyermekek számára, a religió történetének rövid vázlatával. Kötve 80 fillér.

Egri elemi katekizmus, katolikus kezdő tanulóknak számára. Kötve 20 fillér.

Egri kis katekizmus, katolikus gyermekek számára. Kötve 32 fillér.

Egri közép katekizmus, kath. tanulók számára a városi iskolákban. A religió történetének rövid vázlatával. Kötve 60 fillér.

Egri nagy katekizmus, kath. tanulók számára a városi iskolákban. A religió történetének rövid vázlatával. Az apostoli szék által jóváhagyott magyar szöveg szerinti átdolgozva. Kötve 90 fillér.

Elementar-Katechismus für katholische Kinder. (Esztergomfőegyházmegyei jóváhagyással.) Kötve 20 fillér.

Kleiner Katechismus für katholische Kinder. (Esztergomfőegyházmegyei jóváhagyással.) Kötve 36 fillér.

Erlauer (egri) Elementar-Katechismus für katholische Kinder. Kötve 22 fillér.

Katekizmus, pre početnikov. (Tót elemi kate.) Esztergomfőegyházmegyei jóváhagyással. Kötve 18 fillér.

Maly katekizmus, pre obecne školy. (Tót kis kate.) Kötve 36 fillér.

Prostredný katekizmus. (Tót közép kate.) Kötve 80 fillér.

Jagersky Elementarny Katechismus Pre katolícke detky. (Tót egri elemi kate.) Kötve 22 fillér.

Katekizmus za početnike katolicesanske škole. (Horvát-illyr. elemi kate.) Kötve 18 fillér.

Sridnji katekizmuš, za katolícku školsku mladostva ugarskom kraljevstvu. (Győrőpázmányi horvát közép kate.) Kötve 72 fillér.

Pocetni katekizmus, za mladiju detcu vere katolíckanske. (Vend elemi kate.) Kötve 18 fillér.

Krátka summa velikoga katekizmusu, z-szpítavanyem i odgovoranyem za katolicesanske soule. (Vend kis kate.) Kötve 36 fillér.

Mali katekizam, za katolícku detu, priredjen iz jagerskoga, magjarskoga. (Dalmát kis kate.) Kötve 40 fillér.